

خاطرات آیت‌الله

پسندیده

(برادر امام خمینی قدس سره الشریف)

خاندان امام خمینی (س)
گوشه‌هایی از تاریخ معاصر ایران

به کوشش: محمد جواد مرادی‌نیا

بخش اول (خاندان امام خمینی)

۴	پیشگفتار
	فصل ۱- جد اعلا وجد امام خمینی
۸	- جد اعلا امام خمینی
۹	- جد امام خمینی و نحوه عزیمت به ایران
۹	- ازدواج سید احمد در خمین
۱۰	- فرزندان سید احمد
۱۱	- خرید ابنیه و املاک در خمین
۱۳	- وفات جد امام
	فصل ۲- پدر امام خمینی
۱۴	- تولد، تحصیل، ازدواج
۱۵	- فعالیتها و اقدامات پدر امام، گوشه‌ای از اوضاع و احوال خمین در آن روز
۱۸	- تاریخ و نحوه شهادت پدر
۲۰	- تشییع جنازه و محل دفن پدر
۲۰	- سرگذشت قاتلان
	فصل ۳- شرح حال عمو، عمه‌ها و بستگان امام
۳۰	- عموی امام
۳۱	- عمه صاحبه خانم
۳۴	- عمه آغا بانو خانم
۳۶	- عمه سلطان خانم
۴۰	- پیشنهاد سفیر انگلیس به سید محمد کمره‌ای
۴۱	- پیشنهاد رضاخان سردار سپه به سید محمد کمره‌ای
۴۲	- دختر نیکوکار سید محمد کمره‌ای
	فصل ۴- زندگی آیت‌الله پسندیده و امام خمینی
۴۴	- تولد آیت‌الله پسندیده و برادران و خواهران ایشان
۴۴	- تحصیلات
۵۰	- کودکی و تحصیلات حضرت امام خمینی
۵۲	- ازدواج امام
۵۲	- فرزندان امام
۵۳	- چگونگی انتخاب نام خانوادگی امام و برادرانشان

بخش دوم (گوشه‌هایی از تاریخ معاصر ایران)

- فصل ۱- گذری بر پیشینه خمین در اولین سالهای قرن حاضر
- ۵۶ - اوضاع و احوال خمین در زمان کودکی امام
- ۵۷ - ناامنی و شیوع دزدی و غارت
- ۶۲ - کاندیداهای کودتای ۱۲۹۹
- ۶۳ - دستور برگزاری جشن برای الغای قرارداد نفت داری
- ۶۵ - چند نکته از اوضاع اقتصادی، اجتماعی و سیاسی دوران زندگی پدر امام
- ۶۶ - انتخابات مجلس اول و ماجرای انتقال سلطنت از محمدعلی شاه به احمدشاه
- فصل ۲- ماجراهایی خواندنی از عصر سلطنت رضاشاه
- ۶۹ - ماجرای کشف حجاب و متحدالشکل شدن لباس مردان
- ۷۵ - امام و کشف حجاب
- ۷۵ - آیت‌الله کاشانی و کشف حجاب
- ۷۵ - سید محمدکمره‌ای و کشف حجاب
- ۷۵ - ممنوعیت روضه‌خوانی و عزاداری از سوی رضاشاه
- ۷۷ - دستگاه خبرچین در زمان رضاشاه
- ۷۹ - ملاقات با رضاخان سردار سپه
- ۸۰ - ملاقات با سید حسن مدرس
- ۸۰ - نمونه‌ای از قلدریهای رضاشاه
- ۸۴ - خاطره‌ای از مراسم ترحیم آیت‌الله شیخ عبدالکریم حائری
- ۸۵ - رضاشاه و تغییرات فرهنگی
- ۸۶ - اعتراض مردم به صدور شناسنامه برای زنانشان
- ۸۶ - آیت‌الله عبدالکریم حائری و رضاخان
- ۸۷ - هفتمین دوره انتخابات مجلس شورای ملی در خمین
- ۹۰ - هجوم مردم خمین به ادارهٔ مالیه به خاطر شدت فقر و گرسنگی
- فصل ۳- دوران مصدق و کودتای ۲۸ مرداد
- ۹۴ - انتخابات سال ۱۳۳۱ در خمین
- ۹۶ - دستگیری کشاورز صدر، پس از کودتای ۲۸ مرداد و تلاش من برای آزادی وی
- ۹۸ - خاطراتی از ۲۸ مرداد ۱۳۳۲
- ۹۹ - انحلال مجلس، نخست وزیر امینی

- ۱۰۰ - مهندس محتشمی و دولت
فصل ۴- خاطراتی از حوادث گوناگون انقلاب اسلامی
- ۱۰۲ - ملاقات علی امینی با امام
- ۱۰۳ - دستگیری امام و عزیمت علما به تهران، در حمایت از ایشان
- ۱۰۴ - ملاقات با امام در زندان پادگان عشرت آباد
- ۱۰۶ - ملاقات علما با پاکروان و درخواست آزادی امام
- ۱۰۹ - پیشامد برای آقای منتظری
- ۱۱۰ - برخورد شریعتمدار و هاشمیان
- ۱۱۱ - تبعید امام به ترکیه
- ۱۱۳ - دستگیری آیت الله حاج آقا مصطفی خمینی
- ۱۱۶ - نقشه از بین بردن امام
- ۱۱۷ - دعوت دولت از من برای ملاقات امام در ترکیه
- ۱۱۹ - بازداشت من، به خاطر برپایی مجلس روضه
خاطره‌ای از پس از پیروزی انقلاب اسلامی
- ۱۲۴ - واسطه تراشی آمریکائیان برای حل قضیه گروگانها در تهران
- ۱۲۷ - ضمامم
- ۱۳۹ - فهرست اعلام

پیشگفتار

تقدیم به روح بزرگ بت شکن قرن

حضرت آیت الله العظمی، امام خمینی قدس سره الشریف

کتابی را که پیش رو دارید، خاطرات آیت الله سید مرتضی پسندیده، برادر بزرگ حضرت امام خمینی (س) است که پیرامون حوادث و رخدادهای گوناگون یکی دو قرن گذشته، به صورت شفاهی بر روی نوار کاست ضبط و پس از پیاده شدن بر روی کاغذ و ویراستاری، به دست چاپ سپرده شده است.

آیت الله پسندیده، به سال ۱۳۱۳ هجری - ۷ سال پیش از تولد حضرت امام خمینی (س) - در شهرستان خمین متولد شدند.

خاطرات ایشان دربرگیرنده دو موضوع به شرح زیر می باشد:
۱- تاریخچه خاندان حضرت امام (شامل جد بزرگ، جد، پدر، عمو، عمه ها و...) و اطلاعاتی تاریخی از پیشینه شهرستان خمین - زادگاه امام - مربوط به یک قرن گذشته.

۲- خاطراتی پراکنده از برخی حوادث سیاسی در طول یکصد سال گذشته، مانند جزئیاتی از کودتای ۱۲۹۹ شمسی و یا ناگفته‌هایی از ماجرای کشف حجاب، تبعید امام به ترکیه، تلاش آمریکایی‌ها برای رهایی گروگانهای خود در تهران و...

بخش اول خاطرات آیت الله پسندیده، به لحاظ منحصر بفرد بودن آن، از اهمیت بالایی برخوردار است. این قسمت که شجره‌نامه خاندان حضرت امام (س) و نیز حوادث و رخدادهای تلخ و شیرین

«بیت موسوی» را دربرمی‌گیرد، فصلی حساس و خطیر از تاریخ معاصر ایران و تاریخ انقلاب اسلامی بشمار می‌آید که باتوجه به فقدان حضرت امام (س) و برادر دیگرشان مرحوم هندی، هیچ منبع و مأخذی برای آن، جز شخص آیت‌الله پسندیده نمی‌توان یافت. این ویژگی باعث شده تا خاطرات آیت‌الله پسندیده در شمار منابع اصلی و ارزشمند تاریخ انقلاب اسلامی به حساب آید.

علاقه دوست و دشمن به شناخت و آگاهی از مراحل مختلف تکوین شخصیت بزرگ حضرت امام (س) و آشنایی با محیط جغرافیایی و خانوادگی ایشان، مسئله‌ای انکارناپذیر است. هم‌دستان و هم‌دشمنان، طالب آنند تا بدانند چه مجموعه عواملی دست‌به‌دست هم داده، موجب پیدایش شخصیتی بی‌نظیر در جهان اسلام گردید. شخصیتی که منشأ دگرگونی‌های بس بزرگ در دنیای کنونی و سرنوشت مسلمانان در زمان حیات خویش و حتی بعد از فقدانش شد. خاطرات آیت‌الله پسندیده، برخی از عوامل شکل دهنده شخصیت حضرت امام (س) را تلویحاً برای خواننده شرح می‌دهد. خواننده در ضمن مطالعه بخش اول کتاب، همچنین با جغرافیای تاریخی شهرستان خمین و برخی حوادث تاریخی آن طی یک‌صد سال گذشته آشنا می‌شود. این موضوع از دو جنبه خائز اهمیت است: اول آنکه خواننده با تاریخچه شهری کوچک آشنایی می‌شود که آن شهر از سال ۱۳۲۰ تا ۱۳۳۹ هجری - ۱۹ سال - محل رشد و تکامل رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (س) بوده و دوم آنکه این اثر می‌تواند راهنمای محققین و دانشجویان و علاقمندان رشته تاریخ، بویژه در بخش «تاریخهای محلی» قرار بگیرد. باتوجه به اینکه تاکنون هیچگونه اثر جامع، پیرامون تاریخ و جغرافیای منطقه خمین منتشر نشده است.

بخش دوم خاطرات آیت‌الله پسندیده، به صورت پراکنده، برخی رخدادهای بااهمیت تاریخ معاصر ایران را مورد توجه قرار داده که می‌توان آن را، اوراقی از تاریخ دوران پادشاهی قاجاران و پهلوی به شمار آورد. پرداختن آیت‌الله پسندیده به موضوعاتی نظیر: «نحوه برگزاری انتخابات مجلس شورای ملی، ماجرای کشف حجاب و متحدالشکل شدن لباس مردان، برخورد مدرس با رضاشاه، کودتای ۲۸ مرداد، ماجرای دستگیری و تبعید حضرت امام (س) به ترکیه، ترفند آمریکایی‌ها برای نزدیک شدن به امام در قضیه گروگانها و نهایتاً دست رد امام به سینه آنها و...» کتاب حاضر را به مجموعه‌ای متنوع و جذاب - درعین اختصار- تبدیل نموده که خواننده با مطالعه آن، علاوه بر آشنایی با تاریخچه خاندان امام خمینی و پیشینه شهرستان خمین، بر اطلاعات مفیدی از برخی حوادث تلخ و شیرین سده گذشته نیز دست می‌یابد.

در متن خاطرات، بعضاً اسامی و اصطلاحاتی ذکر گردیده که ممکن است برای خواننده گنگ و نامفهوم باشد. از این رو توضیحاتی برای روشن شدن مطلب، در پاورقی همان صفحه‌ها قید شده است. امید است که کتاب حاضر مورد استفاده علاقمندان به تاریخ ایران اسلامی قرار گیرد.

بخش اول

خاندان امام خمینی (س)

فصل ۱-

جد اعلا و جد امام خمینی

جد اعلائی امام خمینی

جد اعلائی ما «دین علی شاه»^۱ در «هندوستان» ساکن بوده است. از نام پدر وی، برادران و خواهرانش اطلاعی نداریم. همین قدر می دانم که ایشان از علمای «کشمیر» بوده و در همان ایالت نیز به شهادت رسیده اند.

بنابر نقل کتبی یکی از مطلعین، «دین علی شاه» اصالتاً نیشابوری بوده و سپس به «کشمیر» هندوستان عزیمت کرده است. همه اطلاعات ما راجع به جد بزرگمان در همین مطالب خلاصه می شود و بیش از این اطلاعی در دست نیست.

۱- کلمه «شاه» در اینجا به معنای «سید» می باشد.

جد امام خمینی و نحوه عزیمت به ایران - خمین

«سید دین علی شاه» پسر بی‌نام «سید احمد» داشته که بین سالهای ۱۲۴۰ تا ۱۲۵۰ هجری قمری از «کشمیر» به عتبات «نجف» و «کربلا» مسافرت می‌کند. «سید احمد» در آنجا با برخی افراد آشنایی پیدا می‌کند که یکی از آنها «یوسف خان» نام داشته و اهل روستای «فرفهان» از توابع «خمین»^۱ بوده است.

«یوسف خان» جد ما را به خمین دعوت می‌کند و «سید احمد» نیز این دعوت را اجابت کرده، به همراه وی به خمین می‌آیند. تاریخ دقیق عزیمت «سید احمد» به خمین معلوم نیست، لیکن طبق ادله و قواله جاتی که در دست است، این مهاجرت باید بین سالهای ۱۲۴۰ تا ۱۲۵۰ هجری قمری صورت گرفته باشد.

ازدواج سید احمد در خمین

«سید احمد» بعد از ساکن شدن در خمین، در تاریخ ۱۷ رمضان ۱۲۵۷ هجری با «سکینه خانم» دختر «محمد حسین بیک» و خواهر «یوسف خان» ازدواج می‌کند. براساس مهرنامه این ازدواج که اکنون نیز موجود می‌باشد مهریه «سکینه خانم» به شرح زیر بوده است: «۲۰ تومان پول نقد، ۱۵ مثقال طلای ۲۴ نخود (به قیمت ۲۰ تومان)، یک دست رختخواب

۱- در آن موقع به خمین، کمره می‌گفتند.